

Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja
kestävän käytön kansallisen strategian ja toimintaohjelman
toteutusta ja seurantaa edistävä työryhmä 2017–2021
(YM039:00/2016)

KOKOUSPÖYTÄKIRJA
14.8.2018

TYÖRYHMÄN KOKOUS 3/2018 (kokous #7)

Aika: Tiistai 14.6.2018, klo 13.00–15.00
Paikka: Ympäristöministeriö, kokoushuone Lohi, Helsinki
Läsnä: Ari Niiranen, ympäristöministeriö PJ
 Mikko Kuusinen, ympäristöministeriö VPJ
 Ilkka Heikkinen, ympäristöministeriö
 Marina von Weissenberg, ympäristöministeriö
 Jussi Palmén, ympäristöministeriö
 Kristiina Niikkonen, ympäristöministeriö
 Marjukka Mähönen, maa- ja metsätalousministeriö
 Armi Liinamaa, valtiovarainministeriö
 Johanna Hautakorpi, oikeusministeriö
 Outi Myatt-Hirvonen, ulkoministeriö
 Riikka Aaltonen, työ- ja elinkeinoministeriö
 Mika Honkanen, työ- ja elinkeinoministeriö
 Marjaana Manninen, opetushallitus
 Tuula Kurikka, Metsähallitus
 Tiina Vuoristo, Metsäteollisuus ry
 Anna-Rosa Asikainen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
 Minna Määttä, Kuntaliitto
 Jaana Lehtimäki, Suomen Akatemia
 Nina Peuhkuri, Luonnonvarakeskus
 Harri Hölttä, Suomen Luonnonsuojeluliitto
 Jukka-Pekka Jäppinen, Suomen ympäristökeskus
 Ari-Pekka Auvinen, Suomen ympäristökeskus, tämän kokouksen pöytäkirjasihteeri
 Elina Koivisto, Suomen ympäristökeskus, (vierailija, 6. maaraportti)

1. Kokouksen avaus

Työryhmän puheenjohtaja Ari Niiranen (YM) avasi kokouksen kello 13.03 ja toivotti osallistujat tervetulleiksi.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirja

Edellisen kokouksen pöytäkirja (kokous #6, 10.4.2018) hyväksyttiin muutoksitta.

3. Asialistan hyväksyminen kokouksen työjärjestykseksi

Asialista hyväksyttiin kokouksen työjärjestykseksi muutoksitta.

4. Ajankohtaiset asiat

- Puheenjohtaja kertoi käynnissä olleista Euroopan ympäristölainsäädännön dialogeista: vesiensuojelu + Natura fitness check. Molempiin liittyen komission edustajat ovat vierailleet Suomessa ja keskustelua on pidetty niin sidosryhmien kuin viranhaltijoiden kesken. Koettiin hyödyllisiksi. Suomi voi vaikuttaa näin paremmin myös EU-säätelyn tulevaisuuteen.
- EU julkaisi toukokuussa monivuotisen rahoituskehityksensä, jonka kausi alkaa 2021 alusta: LIFE Climate & Environment -rahoitus 1,7-kertaistuu, yhteisen maatalouspolitiikan rahoista 25 % suunnataan ilmastotavoitteiden saavuttamiseen.

- Komissio antoi kesäkuussa ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan meri- ja kalatalousrahastosta. Tästä myös valtioneuvoston U-kirje, jossa valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti asetusehdotuksen tavoitteisiin.
- Ilkka Heikkinen totesi maakuntauudistuksesta, etteivät asiat tällä hetkellä juurikaan etene: eduskunnan äänestykset menevät syksyyn.
- Puheenjohtaja kertoi luonnonsuojelulain mukaisten korvauskäytäntöjen uudistaminen olevan meneillään. Toimikunnissa hyvä henki; pyritään säilyttämään mm. porotalouskorvaukset maakotkista
- Puheenjohtaja totesi ympäristöasioiden kiinnostavan hallitusneuvotteluja pohjustettaessa. Useista ryhmistä ollaan oltu ympäristöministeriöön yhteydessä.
- CBD:n pääsihteeri Christine Paşca-Palmer osallistui Jyväskylän luonnonsuojelubiologiseen konferenssiin, jossa yhteydessä hän kiinnitti huomiota erityisesti viestintään, koska ihmisten tietoisuus biodiversiteettikadosta on edelleen puutteellista. Puheena olivat myös post-2020 tavoitteet, joiden tulisi olla selkeitä, sekä E.O. Wilsonin Half-Earth -projekti. Vierailun yhteydessä järjestettiin toimittajatilaisuus, johon osallistui mm. STT, YLE ja Suomen Luonto. Paşca-Palmerin esittämän kysymys oli miksi luonnon monimuotoisuus ei ole samalla tasolla kuin ilmastonmuutos, mutta biodiversiteettikriisi on kaikkien kriisien äiti.
- Marjukka Mähönen muistutti yhteisen maatalouspolitiikan (CAP) tulevasta uudistuksessa, jossa suuret leikkaukset uhkaavat. Tilanne on kuitenkin yhä auki; ilmasto- ja ympäristöasiat menossa myös hyvään suuntaan.
- Kesäkuun 1. julkistettiin EU:n pölyttäjälaitte: http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/pollinators/index_en.htm

5. Metsäteollisuuden ajankohtaiset – kestävän kehityksen päällikkö Tiina Vuoristo, Metsäteollisuus ry.

Kestävän kehityksen päällikkö Tiina Vuoristo Metsäteollisuus ry:stä kertoi metsäteollisuuden ajankohtaisista asioista (kts. kalvot). Metsäteollisuuden metsäympäristöohjelma on laadittu vuosille 2016–2020 ja uudistetut, kokonaisvaltaiset vastuullisuussitoumukset ohjaavat alaa yhä vastuullisempaan suuntaan. Tavoitteena on edistää talousmetsien luonnonhoitoa ja soiden vapaaehtoista suojelua niin, että metsälajien uhanalaistumiskehitys kääntyy laskuun. Metsäteollisuuden metsäympäristöohjelman neljän hankekokonaisuuden kattamat aiheet ovat: metsätalouskäytäntöjen vaikutus metsien monimuotoisuuteen (Luke & SYKE 2017–2018), turvemaiden vaihtoehtoiset metsänkäsittelymenetelmät (Luke 2017–2018), toimintaohjelma lahoppuun lisäämiseksi talousmetsissä (2017–) sekä suojeluvähennys uutena kannustinmallina monimuotoisuuden edistämiseksi.

Keskustelussa mainittiin myös Energiateollisuuden olevan mukana lahoppukampanjassa. Suojeluvähennykseen liittyen Ilkka Heikkinen muistutti siitä, että yksityismetsien valtiolle suojelualueeksi myyminen on jo nyt verovapaata. Tähän liittyen Ari Niiranen kertoi verotililainsäädännön muutoksesta, jossa on tarkoituksena tehdä luonnonsuojelualueista verotuksellisesti nolla-arvoisia. Asia koskee etenkin suuria Sodankylän ja Kuhmon tapaisia kuntia, joiden alueella on suuria suojelualueita. Kristiina Niikkonen muistutti siitä, että suojelutoimien alueellista kustannustehokkuutta pitäisi tarkastella. Jukka-Pekka Jäppinen kyseli jatkotoimien perään: olisi hyvä luoda kansallinen näkemys mm. hiilensidonnasta ja kansainvälisestä taakanjaosta sekä näiden liittymisestä muuttuneiden elinympäristöjen ennallistamiskysymykseen. Anna-Rosa Asikainen kertoi sähkölinjojen vierimetsien tarjoamista mahdollisuuksista mm. tekopötkelöiden ja muun lahoppuun luomiseen. Marina von Weissenberg toivoi kierto-taloussajattelun laajempaa soveltamista, jolloin kysymykseen eivät tulisi ainoastaan jätteet vaan luonnonvarat laajemmin. Jaana Lehtimäki kertoi tähän liittyen, että Heureka toteuttaa vuosina 2018–2020 usean yhteistyökumppanin kanssa laajan kierto-talouden ohjelmakokonaisuuden.

6. 6. maaportti: tilannekatsaus – tutkija Ari-Pekka Auvinen, SYKE Oulu

Kokouksen sihteeri Ari-Pekka Auvinen (tutkija, SYKE Oulu) piti 6. maaportin tilannekatsauksen. Ensisijaista olisi päättää nyt siitä, millä asteikolla kansallisen biodiversiteettiohjelman toimenpiteiden toteutumistilannetta arvioidaan. Keskustelun jälkeen päädyttiin käyttämään Auvisen esittelemää viisiportaista asteikkoa, jossa vihreän liikennevalojen toimenpiteet on jaettu kahteen alatyypin: valmiisiin (loppuunsaatettuihin) toimenpiteisiin sekä toimenpiteisiin, joista on tullut vakiintunutta toimintaa. Niin ikään keskeneräiset keltaisen liikennevalon toimenpiteet on jaettu aikataulussa oleviin ja toisaalta niihin, joiden toteutuksessa on kirimisvaraa.

Auvinen esitteli esimerkkitapauksina viisi eri toimenpidettä, jotka on arvioitu uudella asteikolla:

2. Opettajankoulutus; vihreä valo – vakiintunutta toimintaa; vakaa trendi
3. Biodiversiteetti opetussuunnitelmassa; vihreä valo – valmis (kaikki suunniteltu tehty)
42. Taksonomisen aineiston digitointi; keltainen valo – käynnissä, mutta kirimisvaraa; nouseva trendi.
45. METSO-ohjelma; keltainen valo – käynnissä, mutta kirimisvaraa; laskeva trendi.
98. YK:n ympäristöohjelma & GEF; vihreä valo – vakiintunutta toimintaa; laskeva trendi

Päätettiin, että kaikkien ministeriöiden raportit niiden vastuulla olevien toimenpiteiden toteutustilanteista tulee olla toimitettu 31.8. mennessä sihteereille. Tämän jälkeen toteutustilanteiden arviot käsitellään ja hyväksytään yhteisesti syksyn kokouksissa.

Päätettiin, että toteutustilannearviot kirjoitetaan suomeksi ja kyseiset tekstit käännetään kokonaisuudessaan englanniksi, kun tekstit on käsitelty ja hyväksytyt.

Johdannossa aiheeseen Auvinen muistutti – kesän maastotöiden ollessa kiivaimmillaan – siitä, että valtaosa Suomen luonnon monimuotoisuuden seurannoista tehdään vapaaehtoisvoimin. Tätä tulisi pyrkiä tukemaan.

7. Kestävä kehitys ja valtion talousarvio – neuvotteleva virkamies Armi Liinamaa, VM

Budjettisihteeri Armi Liinamaa valtionvarainministeriöstä kertoi valtion talousarviosta ja kestävästä kehityksestä. Vuoden 2018 talousarvion jokaisen pääluokan perustelutekstiin on sisällytetty teksti kestävästä kehityksestä ko. hallinnonalan osalta. Tavoitteena vuodelle 2019 on, että nämä tekstit kestävä kehityksen toimeenpanosta muuttuvat yhdenmukaisemmiksi ja selkeämmiksi. Niissä tulee kuvata, mitkä määrärahat liittyvät valtioneuvoston kestävä kehityksen selonteon toteuttamiseen. Lisäksi talousarvion yleisperusteluihin sisällytetään analyysi talousarvion ja kestävä kehityksen yhteyksistä. Vuonna 2019 keskitytään erityisesti Hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi -painopistealueeseen. Keskeisimmät määrärahat jaotellaan kestävä kehityksen selonteon toimenpiteiden mukaisesti. Ei uusia kannanottoja haitallisista tuista.

Keskustelussa puheenjohtaja ja Ilkka Heikkinen kehuivat kehitystä myönteiseksi ja kestävä kehityksen nivomista talousarvioon jopa ainutlaatuisiksi. Menettely voi ohjata eri hallinnonaloja tunnistamaan myös omia ilmaston ja luonnon monimuotoisuuden kannalta haitallisia tukia. Liinamaan mukaan vastaavia kansainvälisiä esimerkkejä ei vielä juurikaan ole. Lopuksi puheenjohtaja viittasi ns. ilmiöpohjaiseen budjetointiin ja kysyi siitä ovatko verotuet mukana tarkastelussa. Liinamaan mukaan ovat.

8. IPBES/Luontopaneelin seminaarin 28.5.2018 yhteenveto – koordinaattori Outi Silfverberg, Ympäristötiedon foorumi

Ympäristötiedon foorumin koordinaattori Outi Silfverberg kertoi 28.5.2018 pidetyn IPBES/Luontopaneelin seminaarista. IPBESin arviontoraporttien pääviestejä ovat mm.

- maapallon pinta-alasta vajaa neljännes säästynyt ihmisvaikutuksilta ja tuo osuus on kutistumassa kymmenykseen
- yli kolmasosa maapinta-alasta maanviljelyksen käytössä, josta 30 % rehuntuotantoa
- negatiivisia vaikutuksia biodiversiteetikadosta kokee jo nyt 2/5 maailman väestöstä
- selkärankaisten populaatiot pienentyneet 58 %, soista ja kosteikoista menetetty 87 %, kolmasosa Euroopan linnuista kadonnut...

Kansallisen Luontopaneelin suosituksia ovat: 1) riittävien investointien ja rahoituksen takaaminen, 2) valtavirtaistaminen ja kaikkien sektorien sitoutuminen, 3) ympäristöhaittojen sisällyttäminen kuluttajahintoihin, 4) suojelualueverkon laajentaminen, 5) suojelutoimien priorisointi, 6) tietoisuuden kasvattaminen, 7) osallistamisen ja yhteistyön lisääminen, 8) arkiluonnon turvaaminen ja monimuotoisuuden lisääminen kaupungeissa sekä 9) kehitysyhteistyö.

Puheenjohtaja totesi, että IPBESin/Luontopaneelin viestit ovat hätkähdyttäviä ja painavia, mutta tämän kokouksen aikataulussa ei ole mahdollista käydä tästä aiheesta keskustelua nyt, vaan se tehdään myöhemmin.

9. Tapaaminen ympäristövaliokunnan kanssa Pikkuparlamentissa tiistai 11.9.2018 kello 10–12 – ympäristöneuvos Marina von Weissenberg, YM

Ympäristöneuvos Marina von Weissenberg ympäristöministeriöstä kertoi eduskunnan ympäristövaliokunnan kanssa Pikkuparlamentissa tiistaina 11.9.2018 kello 10–12 pidettävästä luonnon monimuotoisuustilaisuudesta

Liitteenä on kokouksen jälkeen päivitetty kalvot asiasta ja tilaisuuden juoksutus. Kokouksessa Ilkka Heikkinen huomautti, ettei ympäristövaliokunnalta voi kysyä muodossa ”mitä eduskunta aikoo tehdä” vaan ”mitä ympäristövaliokunta pitää painopisteinä”. Tilaisuudessa esitellään Suomen luonnon monimuotoisuuden tilaa, kansallisen strategian ja toimintaohjelman toimeenpanoa, haasteet ja tulevaisuuden näkymiä Suomessa ja EU:ssa. Marjukka Mähönen MMM:sta kertoi Sitran edellispäivänä pidetystä Climate Summitista, jossa oli ollut 400 osallistujaa. Aihetta lähestyttiin yritykset ja business edellä; esimerkkejä oli Suomesta myös bd-puolelta. Riikka Aaltonen TEM:sta sanoi omasta kokemuksestaan, että keskusteluun on hyvä hankkia ammattimainen moderaattori ja paneeliin maksimissaan kolme henkilöä. Kysymyksiä sijaan voisi esittää napakoita väitteitä. Jukka-Pekka Jäppinen piti tätä päänavauksena ja toivoi lisää vastaavia tilaisuuksia eri teemoista; tarvitaan havahtumista. Kristiina Niikonen kertoi, että Business & Biodiversity -verkosto on jo käynyt esittäytymässä ympäristövaliokunnalle. Marina von Weissenberg huomautti, että eduskunnan rooli on säätää lakeja ja päättää budjetista, joilla molemmilla on suuri merkitys. Taustapaperin on lähdeittävä aiheen perusteista, sillä kaikilla ympäristövaliokunnankaan jäsenistä ei välttämättä ole hyvät tiedot biodiversiteettikysymyksistä. Muistio ympäristövaliokunnalle laaditaan ja lähetetään 20.8. alkavalla viikolla.

10. Muut asiat

Esille ei tullut muita asioita.

11. Kokouksen päättäminen

Kokouksen puheenjohtaja Ari Niiranen päätti kokouksen kello 15.14.

12. Seuraava kokoukset

- keskiviikko 5.9.2018 kello 9.00–11.00, ympäristöministeriö, kokoushuone Lohi
- tiistai 11.9.2018 kello 10–12, Eduskunnan ympäristövaliokunta, Pikkuparlamentti, Arkadiankatu 3
- tiistai 30.10.2018 kello 9–11, ympäristöministeriö, kokoushuone Lohi
- keskiviikko 12.12.2018 kello 13.00–15.30, ympäristöministeriö, kokoushuone Lohi

Mikäli kokousaika ei sovi, jäseniä pyydetään järjestämään varahenkilö paikalle.

Puheenjohtaja



Ari Niiranen, ympäristöministeriö

Sihteeri



Ari-Pekka Auvinen, Suomen ympäristökeskus

Jakelu: Työryhmän puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, jäsenet, sihteerit ja pysyvät asiantuntijat.